

СТЕНОГРАМА

круглого столу на тему: "Україна: інструменти енергонезалежності та промисловий розвиток"

13 листопада 2017 року

Веде засідання голова Комітету з питань промислової політики та підприємництва ГАЛАСЮК В.В.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, ми будемо розпочинати наше засідання. Вітаю вас на круглому столі: "Інструменти енергонезалежності та промисловий розвиток". Ми сьогодні зібралися з вами тут в стінах парламенту Верховної Ради України для того, щоб мати відверте фахове обговорення із очільниками профільних комітетів, із керівництвом уряду, із представниками відповідних профільних асоціацій для того, щоб обговорити дуже важливі питання для нашої держави у сфері енергонезалежності і промислового розвитку.

Перш за все я хочу подякувати Голові парламенту Андрію Володимировичу Парубію за те, що він уступив нам сьогодні цей зал для того, щоб ми провели нашу нараду і переніс зустріч зі Світовим банком в інший зал, це дуже важливо, бо ми маємо сьогодні такий комфорт говорити в широкому колі. Питання надзвичайно важливі і надзвичайно гострі, тому сьогодні з нами є і енергетики, і промисловці, і експерти, провідні економісти, ну і, безумовно, урядники і народні депутати, які будуть визначати правила гри в цій сфері. Три сьогодні основні блока питань, які ми будемо обговорювали, я коротко їх охарактеризую для того, щоб ми в цілому зорієнтувалися.

Перший блок питань це енергоощадність, енергомодернізація і енергоефективність, надзвичайно важлива тема. Ми з вами розуміємо, що в умовах, коли Україна відстає від Європи за показником енергоемності ВВП в три рази, то це не може не бути ключовим пріоритетом для нас. Бо, з одного боку, це велика проблема, з іншого боку, подолання цього розриву це значить

залучення дуже великих інвестицій, створення попиту на промислову продукцію і насправді здобуття енергонезалежності для нашої країни. Я нагадаю вам, що ще у 2015 році, коли про це мало хто говорив і навіть не всі наважувалися мріями, то ми з Олегом Ляшко, з Олександром Георгійовичем Домбровським, з присутнім тут паном Корчмітом, з Сергієм Савчуком провели революційне законодавство про енергосервісні контракти. Сьогодні це законодавство вже запрацювало, і його потенціал – це втілення таких енергосервісних проектів в понад 80 тисяч бюджетних установ України. І це значить, економія близько 1 мільярду кубічних метрів природного газу на рік. Ми його можемо не купувати, відповідно це економія бюджету, це енергонезалежність, це технологічний розвиток, це дуже важливо.

Нещодавно, на початку цього року ми провели наступний Закон 4549, яким під'єднали, по суті, закупівлі до державних закупівель систему енергосервісу і синхронізували з системою ProZorro цей механізм. Тобто сьогодні немає бар'єрів для втілення енергосервісних контрактів в Україні, ми сьогодні почуємо від представників Держенергоефективності, як це працює, як це втілюється.

Але цього мало, бо ми з вами знаємо, що в житлово-комунальному господарстві, які одночасно є і найбільшим споживачем, але і не менш ефективним споживачем енергоресурсів, там колосальний потенціал є енергозбереження, до 50 відсотків за різними оцінками. Але ситуація сьогодні така, що сьогодні на субсидії виділяється 55 мільярдів гривень на рік, план, а на енергомодернізацію, яка насправді вирішує проблему, лише 800 мільйонів, тобто 400 мільйонів на теплі кредити план, 400 мільйонів на фонд енергоефективності. Цього категорично недостатньо, тому ми з колегами, з однопумцями внесли в парламент законопроект 7234, який встановлює, що мінімум 10 відсотків від тієї суми, яка спрямовується на субсидії, в проекті державного бюджету, що ці кошти мають спрямовуватися

на енергомодернізацію. І на теплі кредити, і на Фонд енергоефективності – це дуже важливо.

Тобто, виходячи з такої формули наступного року, на енергомодернізацію треба скерувати понад 5 мільярдів гривень. Це дуже сміливий крок, але це мінімальні кроки, які ми маємо зробити для того, щоб якісно змінити ситуацію. Перший блок питань – енергоощадність. Другий блок питань – це внутрішній видобуток. Бо, насправді, це дуже нерозумно мати величезні поклади корисних копалин в тому числі природний газ і вугілля і при цьому купувати ці товари за кордоном майже на 4 мільярди доларів США на рік, як це відбулося минулого року.

Тобто це є дуже нерозумно. Тому наше завдання – створити такі умови, щоб було вигідно видобувати ці ресурси в Україні. І сьогодні, зокрема, ми будемо обговорювати ініціативи щодо зниження ренти на видобуток природного газу для нових свердловин, для нового видобутку. Є різні формули, є формула: 12 відсотків – для всіх свердловин. Є більш радикальна формула: 12 для – неглибоких і 5 відсотків – для глибоких на тимчасовій основі. Але в будь-якому разі треба визначатися з формулою, треба включи стимулюючий режим, збільшувати видобуток природного газу, разом з тим треба позбутися проблеми сплячих так званих ліцензій, коли видобувники деякі, які не займаються видобутком просто тримають ліцензії, і таких за оцінкою експертів близько 30 відсотків. Тому ми пропонуємо одночасно запровадити додатковий елемент оподаткування рента, ось який дозволить не бюджету не втратити ресурси, а тим, хто видобуває, по суті отримати справедливе зменшення податкового навантаження.

Ну, і нарешті, третій блок питань, які будемо сьогодні обговорювати, це питання синхронізація української енергосистеми з європейською, так званий проект ENTSO-E. І сьогодні у нас присутнє керівництво "Укренерго", які будуть презентувати нам цю ініціативу. Вона дуже важлива з огляду на те, що вона буде мати вплив і на експортний потенціал України, бо вона дозволить збільшити експортну виручку за рахунок експорту електроенергії.

В той же час ми хочемо почути, який вплив це дасть для українських виробничих підприємств, для реального сектору економіки, яке це відобразиться на цінах, на тарифах для нашої промисловості. Бо це є один з важливих елементів конкурентоздатності нашої економіки. Таким чином, ми сьогодні будемо говорити з вами і в енергетичній площині, і в площині економічній, і безумовно, в безпековій. Бо, як ви прекрасно розумієте, всі ці питання вони мають такий комплексний вплив і характер.

Я дуже вдячний, що сьогодні у нас є високе представництво з боку уряду – віце-прем'єр-міністр України пан Кістіон. Дуже вдячний Олександрю Георгійовичу Домбровському, очільнику Комітету з питань паливно-енергетичного комплексу, і моїм шановним колегам народним депутатам, пані Ольга Белькова, зараз ще приєднаються колеги, очільникам великих підприємств, Бізнес Асоціації. Тому ми починаємо нашу роботу. Шановні колеги, я попрошу, щоб ми дотримувалися регламенту, бо час сьогодні у нас з вами дедлайн чітко обмежений – 16:30, тому ми не зможемо продовжувати час цієї роботи.

Тому, шановні колеги, починаємо нашу роботу і я із задоволенням надаю слово Володимирі Євсейовичу Кістіону, віце-прем'єр-міністру України. Прошу.

КІСТІОН В.Є. Доброго дня, шановні колеги, шановні народні депутати, присутні, шановний Віктор Валерійович! Перш за все я хотів би подякувати, що ви запросили прийняти участь в такому важливому заході. І, насамперед, з вашого дозволу, я дещо спробую досить коротко поділитися з вами тими думками, тими баченнями, як, на нашу погляд, повинен розвиватися ринок природнього газу.

І, напевно, все-таки з такої презентації як би відкрити вікно в дискусію. Питання енергонезалежності нашої держави – це один основних пріоритетів роботи нашого уряду, який був задекларований практично з перших днів роботи нашого уряду. Вважаю, що одним із основних інструментів

досягнення енергетичної незалежності це є питання запровадження повноцінного ринку природного газу, одним із інструментів енергонезалежності енергетичної безпеки нашої держави. Тож в межах сьогоднішнього виступу я спробую дуже коротко зупинитися на таких основних баченнях, аспектах і, як я вже сказав, що можливо ми відкриємо напевно дискусію у суспільстві.

Слідуючий слайд. Я зупинюся і прокоментую, що згідно прогнозам енергетичної інформаційної агенції Сполучених Штатів Америки, до 2050 року потреба у природному газі європейської території залишається ще досить високою. Якщо опиратися на ті дослідження, які ми маємо, вони є різні, але ми взяли за основу все-таки дослідження американської інформаційної агенції, що до 2050 року потреба природного газу на теренах Європи буде складати біля 700 мільярдів метрів кубічних природного газу, до 2035 року ці обсяги будуть корегуватися десь в рамках 566 мільярдів метрів кубічних газу. Україна – це частина Європи, і я абсолютно переконаний, що ті тренди, які притаманні на перспективу в Європі, вони також будуть мати місце і безпосередньо і на території нашої держави. Тобто до чого я веду, от що природній газ на перспективу залишається стратегічним продуктом, і в першу чергу природній газ – український, тобто власного видобутку.

Хотів би зауважити, ви вже дещо зупинялися, що Україна досить багата держава. Принаймні серед європейських країн ми займаємо третє місце по покладах природного газу, а видобуваємо його на сьогоднішній день не більше 3 відсотків від розвіданих зареєстрованих запасів природного газу, що вкрай напевно недобре, і маємо ту ситуацію, яка є.

Для того, щоб розуміти, куди рухатися, я хотів би сказати, що уряд разом з експертним середовищем, народними депутатами розробив і затвердив, прийняв енергетичну стратегію розвитку нашої енергетичної галузі до 2035 року. Називається "Безпека, енергоефективність і конкурентоспроможність". Це програмний документ, який передбачає

комплекс масштабних реформ в енергетичному секторі і по великому рахунку є фундаментом економічного розвитку та енергетичної безпеки нашої держави на перспективу.

Які основні позиції закладені безпосередньо в енергетичну стратегію? Дуже прості. Тобто це зниження енергоємності нашої економіки до 2030 року принаймні удвічі. Це більш збільшення частки альтернативної енергетики до 2035 року, до 25 відсотків і на сьогоднішній день – це десь півтора відсотка. І підвищення якості енергозабезпечення споживачів. В тому числі, енергостратегія визначає чітку мету і цілі розбудови газового сектора економіки України на період до 2035 року, в основі якого лежить децентралізація та створення прозорих ринкових взаємовідносин.

Стратегічні цілі, як на наш погляд, повинен виглядати ринок зі сторони українця. По-перше, це успішна імплементація газового законодавства Європейського Союзу, вільний та прозорий доступ до газової інфраструктури, тобто ГТС, ПСГ і РМ, висока конкуренція серед продавців газу та постачальників за оптового покупця і споживача, надлишок газового ресурсу власного видобутку та виробництва, ринкова ціна, що формується в напрямку власної регіональної ціни, яка нижча, ніж ціна на газових ринках західної Європи. Безпечне надійне газопостачання і ефективне споживання.

Як на ваш погляд виглядає ринок по відношенню чи на думку безпосередньо нашого сусіда? Це необмежений експорт та імпорт газу, українська ГТС транспортує газ для потреб країн Європейського Союзу. Одна із важливих позицій – це точка входу для російського газу на східних кордонах нашої держави. Підземні сховища використовуються українськими та іноземними компаніями. Розвинена інфраструктура для вільного перетину газу між Україною та Європейським Союзом.

Який ринок буде Україна? На наше глибоке переконання, наша ціль – це міжнародний газовий хаб, я би назвав його східноєвропейський газовий хаб. Це ідеальна перспективна модель газового ринку України. Принаймні я хотів би сказати, що Україна має на їх кращі вихідні позиції, має

найрозвиненішу, найпотужнішу газотранспортну систему, має досить серйозні підземні сховища. Тому Україна має добру платформу для розвитку східноєвропейського хабу.

Міжнародний хаб відкриває перед Україною надзвичайні перспективи, на наш погляд, до 2035 року. Власний видобуток газу, це згідно даних, які закладені безпосередньо в енергетичну стратегію, 35 мільярдів метрів кубічних. Споживання газу економікою України по наших розрахунках і розрахунках експертного середовища до 2035 року – це 30 мільярдів. Завантаженість ПСГ – 30 мільярдів метрів кубічних. Завантаженість української ГТС для забезпечення потреб споживачів Європейського Союзу – біля 150 мільярдів метрів кубічних на рік. Тому я, власне, і розпочинав з перспектив і погляду американської асоціації по перспективі і споживанню і потребах газу в європейських країнах до 2050 року.

Експорт газу для потреб споживачів Європейського Союзу з власних ресурсів, тобто якщо ми видобуваємо 35, а, власне, економіка у нас споживає у нас 5 мільярдів, це профіцит, і по великому рахунку ми переходимо з імпортера на країну-імпортера.

Також загальний обсяг торговельних операцій, які, на наш погляд, можна в перспективі досягти, це біля 215 мільярдів метрів кубічних природнього газу. До речі, хотів би сказати, що за 2016 рік хаб Дюссельдорфа провів відповідних операцій на 108 мільярдів метрів кубічних.

Розвиток ліквідного хабу. Ну розбудова газового хабу – це кропітка довгострокова робота. Хотів би сказати, що досвід країн Європи і Сполучених Штатів показує, що на створення повноцінного газового хабу ну потрібно принаймні 10-15 років. Не буває чуда: один-два роки і вже створений і працює повноцінно хаб. Але ми над цим працюємо і тільки спільна наша така консолідована робота приведе до тих успіхів, до тих... до досягнення тих цілей, про які я констатую. Але почати цей процес потрібно із забезпечення незалежності оператора газотранспортної мережі, тобто по великому рахунку реалізувати процес анбандлінгу та гарантувати... та

гарантії вільного і прозорого доступу усім гравцям ринку до системи. Це вершина айсбергу наших завдань.

Наступним кроком має стати щодобове балансування. При тому ми переходимо слідуєчого року. І лише після цього буде можливо реалізувати фінансову модель фінансування хабу, це позабіржова брокерська торгівля, ф'ючерсна біржа, ліквідні форвардні криві і так далі. Тільки для впровадження цих процесів понадобится ну принаймні 3-5 років по наших розрахунках.

Ключові досягнення на шляху реформи газового сектору. За три роки здати прийняття Закону "Про ринок природного газу", розроблені насправді... Зроблено, насправді, досить багато. Це помітили навіть в Європейському Союзі, та про це я скажу пізніше. За цей період прийняті стратегічні плани розвитку газовидобувної галузі, Концепція розвитку газовидобувної галузі до 2020 року (це як перший етап) і завдання забезпечити повну потребу української економіки власним видобутком, як я вже говорив, що енергетична стратегія України на період до 2035 року.

Запровадивши єдину ціну на газ, уряд забезпечив сталі передумови для нарощування видобутку українського газу. В "Укргазвидобуванні", це державна одна із самих потужних компаній, з'явився значний фінансовий ресурс на ремонт і введення в експлуатацію нових свердловин, розвідувальне буріння, модернізація інфраструктури. Ми запровадили вільний ринок газу для промисловості, напрацювали рішення з приводу монетизації.

До речі, хотів би сказати, що на попередньому засіданні уряду, уряд ухвалив монетизацію субсидій, як перший крок, яка буде здійснюватися в рамках, ну, в рамках виробників, надавачів відповідних послуг.

І фактично одне із основних питань, яке є на сьогоднішньому порядку денному, я би сказав це одна із найголовніших реформ енергетичної галузі, це анбандлінг НАК "Нафтогазу". Реформа набирає обертів, і це позитивно коментують в Європейському Союзі. Зокрема, наші успіхи у реформуванні газового сектору відмічають у Європейській комісії і в секретаріаті

Енергетичного співтовариства. До речі, цей слайд це з їхньої доповіді, яка відбулася у Люблянах, якщо не помиляюся. Тут проведений відповідний аналіз, де ми знаходимося в системі координат, і як Україна справляється з тими завданнями, які бралися в рамках протоколу вступу до Енергетичного співтовариства, у порівнянні з нашими партнерами.

Ми – лідери в провадженні системи балансування газу, у запровадженій прозорості на ринку та в тарифоутворенні. Ми краще за всіх впровадили інструменти з розподілу потужностей, ще один із головних кроків для демонополізації ринку, наприклад, в сегменті великих імпортерів. За рахунок цього нам вдалося відкрити ринок для основних європейських гравців.

Ми прекрасно розуміємо, що не так все м'яко і гладко. Перешкоди для негайного відкриття ринку природного газу. Ми поступово наближаємося до повного відкриття газового ринку. На сьогодні повністю відкритий ринок газу для промисловості та споживачів бюджетної сфери. Практично на даний час всі контракти відбуваються в рамках приватного сектору на умовах із вимогами ринкових механізмів. На сьогодні є кілька перешкод для відкриття, на наш погляд. Об'єктивний аналіз показує, що на сьогоднішній день поки ще низький рівень доходів нашого населення, недостатній рівень видобутку власного газу, очікування та рішення Стокгольмського арбітражу і одне із таких принципових проблематик, які, на наш погляд, це монополія на ринку природного газу.

Шляхи усунення, наше бачення, як вирішити дану проблему, таке. Перш за все потрібно покращити контроль за підтримкою населення. Також без стовідсоткового обліку споживання газу рухатися далі буде досить складно, тобто запровадження сто відсоткового обліку. Крім того, важливо зменшити податкове навантаження на газовидобувний бізнес, він має отримати зелене світло від всіх контролюючих органів, для наближення української енергонезалежності. Одне із найголовніших завдань –

забезпечення функціонування незалежного оператора української газотранспортної системи.

Висновки, пропозиції. Таким чином, можна відповідально констатувати, реформа ринку газового набирає позитивних оборотів та має чіткі рамки, стратегію, концепцію, імplementоване в законодавства в рамках сегменту природного газу. Україна рухається в напрямку створення міжнародного газового хабу, шляхом відкриття газового ринку та його інтеграції до ринку Європейського Союзу.

Уряд підсилює... виступає за посилення прозорості та конкуренції на ринку газу, що в інтересах споживачів. Уряд України за повну демонополізацію ринку газу, бо монополія, на жаль, це дуже дорого обходиться платникам податків. Дуже дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую вам, шановний Володимир Євсейович, за таку комплексну презентацію. Ви, безумовно, додали тем і таких трендів для сьогоднішнього обговорення.

І я з задоволенням передаю слово Олександрю Георгійовичу Домбровському, керівнику Комітету з питань паливно-енергетичного комплексу.

ДОМБРОВСЬКИЙ О.Г. Доброго дня, шановні друзі, шановні колеги! Відверто кажучи, ми в цій залі достатньо часто проводимо круглі столи, які стосуються різних аспектів енергетичної політики, реформування енергетичного сектору. І ми разом із заступником голови комітету, яка тут є, поряд зі мною маємо таку звичку ставити перед собою певні завдання, які б ми хотіли досягнути в процесі проведення круглого столу.

І от для мене важливо на сьогоднішній день зрозуміти дві задачі. Задача перша, це модель і логіка розвитку реформування енергетичного сектору як ключової галузі економіки України. А друга задача, це наскільки фундаментальна енергетика повинна створювати необхідні умови для

розвитку всього промислового потенціалу. Тому що енергетика є фундаментом будь-якого секторального розвитку української економіки.

В цій частині стосовно першої задачі, чому вона важлива? Тому що українська енергетика – це приблизно 25 відсотків платежів до державного бюджету на сьогоднішній день, це трошки менше ніж 20 відсотків в структурі ВВП. Українська енергетика – це приблизно півмільйона робочих місць з високою заробітною платою. І це основа того розвитку економічного і прискореного розвитку, який ми перед собою ставимо як ключове завдання.

Для мене дуже б важливо було сьогодні, а якщо ми не встигнемо сьогодні, можливо, пан Віктор, запланувати ще один круглий стіл. Поговорити серйозно на скільки ті процесі, які відбуваються в українській енергетиці являються мультиплікатором розвитку всіх інших секторальних напрямків української економіки. В який спосіб ті закони, які прийняв український парламент, а я хотів би, до речі, відзначити, що український парламент виконав домашнє завдання, тому що весь необхідний пакет законодавчих актів, який стосується реформування енергетичної галузі, і Закон про ринок електричної енергії, Закон про ринок природного газу, Закону про незалежного регулятора, і ті закони про які говорив головуєчий, і блок законів пов'язаний з енергоефективністю український парламент виконав не дивлячись на політичні дискусії протистояння. І сьогодні дуже важливе завдання це імплементувати спільно з урядом, разом з урядом, ці закони в життя і дати їм можливість їм почати ефективно працювати.

Чому ми говоримо про важливість інноваційної, інвестиційної енергетичної політики в країні? Та тому, що Україна завжди була потужною енергетичною державною історично. Я хотів би всім нам нагадати, що коли ми говоримо про імпорт або про експорт природного газу, ще 40 років тому Україна фактично добувала біля 70 мільярдів метрів кубічних газу, більше того, ми його експортували в Російську Федерацію і в країни сьогоднішнього Європейського Союзу. Якщо ми говоримо про електроенергетичний сектор,

то за обсягами, ми маємо на сьогодні фактично шосту електроенергетичну економіку в країнах Європи – це величезний потенціал, який ми повинні навчитися використовувати правильно для розвитку потенціалу, промислового потенціалу країни.

І ще один надзвичайно важливий блок – це те, що стосується енергоефективності. Ви знаєте, що на минулому тижні Верховна Рада проголосувала повторно в другому читанні Закон про житлово-комунальні послуги і в цій частині цілий блок законів по енергоефективності і по відношенню до комунального, житлово-комунального сектору, ми достатньо багато разів обговорювали. А от в частині промислової політики як нам використати закони по енергоефективності для модернізації вітчизняної економіки, машинобудування і інших галузей – це нам потрібно ще з вами дуже серйозно продискутувати. Тому що в нас ще є одне завдання – це нам потрібна чиста "зелена енергетика", екологічно чиста. І в який спосіб можна було би використати найкращі практики так званого декаплінгу, тобто, збільшення обсягу ВВП країни за рахунок зменшення споживання енергетичних ресурсів – це дуже тонке, дуже високотехнологічне і високоінтелектуальне завдання.

Але я абсолютно переконаний, що, не дивлячись на дискусії, які відбуваються в межах українського парламенту, я переконаний, що не дивлячись на дискусії, які відбуваються за межами українського парламенту, той склад, який сьогодні є і та професійна така націленість і нашого комітету, і інших комітетів, і спільна робота з українським урядом. Ми маємо сьогодні всі шанси створити таке законодавство, такі нормативні акти, таке середовище зрозуміле, конкурентне, прозоре, демонополізоване для того, щоб українська економіка в умовах декаплінгу, інструментів декаплінгу розвивались, принаймні з приростом ВВП в 7-8 відсотків. Я думаю це те завдання, яке ми повинні перед собою поставити. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую вам, шановний Олександр Георгійович за такі змістовні акценти і все більше і більше прихильників саме такого підходу.

Бо, дійсно, країна може зростати економічно, при цьому не нищити власні природні ресурси. І нещодавно до України приїздив співпрезидент Римського клубу Андерс Війкман, багаторічний член Європарламент, і він наголошував саме на тих акцентах, про які ви сьогодні кажете. Як відв'язати економічне зростання від використання природних ресурсів, тобто не нищити при цьому природу. І забезпечити інклюзивну економіку, добробут громадян – це те, що насправді є відповідальністю нас з вами політиків.

Шановні колеги, Ніна Петрівна Южаніна передавала вітання і найкращі побажання учасникам круглого столу, але через те, що завтра розглядається проект бюджету, то зараз податковий комітет і Міністерство фінансів, вони працюють в особливому, посиленому режимі, тому сьогодні вони не можуть взяти участь в нашому обговоренні.

Я з задоволенням передаю слово Ользі Валентинівни Бельковій, нашій колезі з Комітету паливно-енергетичного комплексу, прошу.

БЕЛЬКОВА О.В. Дуже дякую, пане Віктор.

Сьогодні надзвичайно приємно брати участь у цьому круглому столі. Я думаю, що я нового багато чого не скажу, тому що як вже було зазначено Олександром Георгійовичем, основні тези наш комітет вже пропогував і на круглих столах і в політичних виступах і виступах з трибуни, і у конкретних законопроектах.

Я все одно почну з дещо політичної заяви, яка узагальнить моє особисте бачення. Мені здається, що, дійсно, Україна зробила певний такий крок вперед за останні три роки. Принаймні вже з'явилася стратегія, є концепція, вже напрацьовані певні законодавчі акти. Але, на жаль, я сьогодні не зможу розділити такого шаленого задоволення від того, де ми є сьогодні у цьому прогресі.

Мені видається, що після Революції Гідності ми могли би зробити вдвічі-втричі більше. І я незадоволена як роботою Верховної Ради так і роботою двох попередніх урядів в особливій частині збільшення видобутку газу. Якщо на початку другої каденції оцієї моєї, в якій я беру участь як депутат, ми могли пояснити населенню, що була війна, що ми не могли прийняти швидкі рішення щодо збільшення видобутку, є ризики країни, то сьогодні цих пояснень на моє глибоке переконання немає.

Що відбувається сьогодні з видобутком газу, який, як правильно зазначив пан віце-прем'єр, залишатиметься найближчі від 10 до 20 років, ніхто не може, напевно, загадувати наперед, бо технології розвиваються, але в рамках України газ залишатиметься найбільш важливим енергоджерелом для потреб як населення, так і промисловості. З цим ніхто на сьогодні не спорить. Сьогодні ми споживаємо приблизно 35 мільярдів кубів газу і видобуваємо 20. А за покладами є другою чи третьою країною в Європі, це залежно від різних обрахунків.

Ми тільки що повернулися з делегацією з Норвегії, були там з паном Олегом. І експерти в Норвегії вони здивовані, вони не можуть зрозуміти як це при нинішніх технологіях сьогодні Україна фактично не забезпечує сама себе при тих обсягах запасів, які вже підтвержені науково і дослідними свердловинами.

І, на жаль, мені як політику мало є що запропонувати. Чому ми не змогли зробити цей прорив. Ну, перше, для того, щоб видобувати газ на сьогодні, недостатньо політичних слоганів, недостатньо піти на трибуну, а треба величезні інвестиції. Для того, щоб мої колеги зрозуміли наскільки це великі інвестиції, я їм завжди запитую одне питання. Я їх запитую, ви взагалі розумієте, скільки коштує бурити одну свердловину, скільки їх потрібно для того, щоб фактично дістати той газ, скільки буде сухих і скільки буде, дійсно, ті, які мають промисловий достатній обсяг. І я можу сказати, що більшість знає, яка зарплата у керівника УГВ, більшість знає, хто там, де, які компанії,

хто за якими стоїть, але ніхто не розуміє наскільки технологічно і капіталоемким є цей бізнес.

На сьогодні, те, що ми бачимо за обсягом видобутку і приватних компаній, і державних компаній, ми бачимо, що є певні моменти, які їх стримують. На моє глибоке переконання, сьогодні є три основні проблеми які їх стримують.

Перше, це неправильний фіскальний режим. Сьогодні Україна є неконкурентоспроможною, як зазначив пан Віктор, ми є співавторами кількох законопроектів, які пропонують певні варіанти стимулювання до газовидобутку. Є наш законопроект, де є підписантами більшість членів нашого комітету. Є, скажімо так, альтернативна версія, яка більш радикальна, як ви зазначили, і автором є пан Віктор, і його колеги з його комітету і з його фракції.

Я думаю, що висловлю думку від всіх членів комітету, ми готові розглядати і ваш, і наш, і урядовий. І було би дуже правильно, якщо уряд має стратегію, щоб саме уряд вніс у бюджет, у Податковий кодекс, який приймається, як правило, як комплекс заходів від уряду, щоб ви внесли своє бачення коригування цієї ситуації. І ми не будемо ображатись, якщо ви матимете авторство у цьому законопроекті.

Сьогодні не укладено жодного нового великого проекту ні за угодами про розподіл продукції, ні нових таких ліцензій не видала держава за останні три роки. Це і є теж причина, чому сьогодні ми не можемо хвалитися зростанням видобутку газу.

Держгеонадра як інституція на сьогодні втратила, ну, частково довіру ринку і не допомагає там, що керівник більше зустрічається з бізнесом. Я думаю, що бізнес сьогодні очікує перезавантаження цієї інституції і щоб всі зрозуміли, де, в який строк, на яких умовах будуть видаватися нові ліцензії. І без цього ми не зможемо запуснути дійсно дієву програму збільшення видобутку.

На сьогодні Закон 3096 вже став предметом "Facebook"-мемів, рекламних кампаній, виступів на різних конференціях. Це законопроект про спрощення земельних дозволів для газовидобувних компаній.

І виходить так, що без таких от маленьких кроків ми не можемо зрушитися з місця. На цьому тижні, на жаль, знову Верховна Рада не включила в порядок денний ті законопроекти, які напрацював наш комітет. Я дякую голові, який сьогодні взяв таку сильну позицію і зробив від імені комітету оголошення і попросив Голову Верховної Ради таки до кінця року включити той пакет, який ми маємо.

Я вкотре звертаюся до уряду і прошу вас, що долучіться до цієї роботи, тому що це є і є основа вашої концепції і основа вашої стратегії. Мені видається, якщо ми спільно цього не зрушимо, ми так і будемо закликати до того, що Україна стане енергонезалежною і будемо констатувати ті виклики, які стоять сьогодні перед нами. Зростання фактично за останній рік... я очікую від вас уточнення, але я думаю, приблизно буде між 3 і 4 відсотками, це абсолютно недостатньо на сьогодні для того, щоб говорити про енергонезалежність.

Пане віце-прем'єр, я думаю, що більшість із нас сьогодні мріє про те, щоб Україна стала газовим хабом. Тому що це небачений економічний розвиток для країни і створення величезних можливостей для економіки всередині країни. Але для цього, щоб це відбулося, недостатньо тільки стратегій і гарних діаграм. Для цього треба, щоб ми або кардинально збільшили все ж таки видобуток газу в Україні.

І друге, найголовніше, на сьогодні нам теж треба попіклуватися про те, щоб ми не втратили своєї транзитної позиції. Останнім часом у нас є частина перемог на міжнародному фронті. Ми відстоюємо через Єврокомісію, через різні всі можливості для нас доступні дипломатичним шляхом наші позиції про продовження транзиту, разом із тим, якщо в новинах будуть лунати більше, скажімо так, про скандали щодо анбандлінгу, але не сам анбандлінг буде проведено урядом спільно з НАК "Нафтогазом", то я боюся, що ми

таки можемо втратити цю позицію. І в тому випадку, якщо буде побудований "Nord Stream-2" або "Північний потік-2". Якщо це буде зроблено і ми будемо стояти осторонь і займатися внутрішніми справами замість нарощення видобутку газу, і замість залучення міжнародних серйозних партнерів до оперування нашої транспортної мережі, мені здається, що ми всі будемо дуже шкодувати про те, що хаб так і залишиться мрією, а не реальністю. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, пані Олю, за вашу чітку і послідовну позицію.

Із задоволенням передаю слово пані Наталії Кацер-Бучковській, голові підкомітету з питань сталого розвитку, стратегії, інвестицій і Комітету ПЕК.

КАЦЕР-БУЧКОВСЬКА Н.В. Дякую, Віктор.

Також не можу сказати, що тема загалом є дуже важливою сьогоднішньої дискусії з точки зору енергонезалежності, як вона заявлена, і з точки зору росту промислового розвитку. Я скажу, що для того, щоб бути енергонезалежним, Україні потрібно робити дуже багато. Я недавно відвідувала Литву і це був один із кращих досвідів, де я побачила, яким чином держава сформулювала свою політику енергонезалежності, і вони справді досягли значного успіху за невелику кількість років.

В першу чергу, що вони зробили? Вони проаналізували і продиверсифікували всі енергоресурси. І будучи стовідсотково залежними, як і ми, від російського газу з самого початку, сьогодні маленька країна вже абсолютно незалежна, хоча має опцію як і транспортування газу по трубі з Росії так і закупівлю цього "Еленджі" газу, який зараз є все більше і більше популярний, транспортується із Сполучених Штатів Америки і з інших країн. Побудувавши, так званий, "Еленджі" термінал і відповідно створивши можливість для країни закуповувати газ з різних джерел. Сьогодні Україна закуповує, ми закуповуємо газ по реверсу у європейських країн і наші і

трейдери є, і є цей реверс. Але тим не менше, чи є цей потік стабільний? Що буде, якщо дійсно буде побудований "Nord Stream-2" і чи зможемо ми закуповувати газ по реверсу? І відрізок часу, який на даний момент Україна має таку можливість, він також є невеликим. Тому в першу чергу мені дуже приємно, що справді теорія і концепція газового хабу почала обговорюватися на рівні уряду, тому що ще кілька років тому назад, це була така як енергетична футуристика, а сьогодні ми вже говоримо про те, що є можливості, є технічні можливості, і є в принципі необхідні з точки зору забезпечення України різними джерелами газу. Адже ми можемо з тієї самої Литви, навіть якщо ми не зможемо побудувати у себе LNG-термінал, ми можемо з цієї самої Литви, з Польщі, побудувавши інтерконектори, а також зараз Литва з'єднується з Польщею, їхні LNG-термінали отримувати, LNG-газ в Україні. І це буде, по-перше, одним із джерел для диверсифікації газу, один з передумов для створення тут газового хабу, і, по-третє, це буде можливість диверсифікації того ж самого газу який ми можемо і не отримувати від Російської Федерації.

Тому мені, дійсно, приємно, що питання газового хабу все ж таки обговорюється, але я думаю, що потрібно переходити вже від концепції до якогось певного плану його реалізації і навіть якщо це не буде чисто економічний, а більш безпековий аспект.

Друге питання – транспортування. Я не буду повторювати того, що сказала Ольга, але тим не менше ця загроза на даний момент не чути, щоб велися переговори, і відповідно ризик втрати нашої газотранспортної системи і транзитних потужностей є доволі високим після 2019 року. Тому потрібно сконсолідувати свої всі зусилля на тому, щоб відстоювати все ж таки енергетичні інтереси України і зупинити будівництво газового погону "Nord Stream - 2". Так, є там тактичні перемоги, начебто його відкладають, але тим не менше Росія вкладає мільйони, десятки мільйонів доларів на лобіювання цього проекту, а також не шкодує своїх бюджетних коштів для реалізації цього проекту.

Тому тут я хочу сказати, що потрібно, власне, консолідувати зусилля в захисті наших енергетичних інтересів за кордоном. Тому що, коли Російська Федерація робить дуже гучні заяви, об'єднується в консорціуми, у нас навіть немає офіційної позиції уряду стосовно цього проекту. Тому ми ініціювали написання і розробку Закону про енергетичну безпеку, де б створювало окрему інституцію, яка буде займатися саме координацією роботи забезпечення енергетичної безпеки, а також лобіювання енергетичних інтересів держави за кордоном.

Ця інституція і спеціальний уповноважений з питань енергетичної безпеки в першу чергу буде мати завдання оцінити ризики енергетичної безпеки, проаналізувати, яким чином їх можна диверсифікувати, а також координувати всі органи державної влади задля забезпечення енергетичної безпеки.

Щодо власного видобутку. Це також є основна із ключових засад енергетичної безпеки. Україна має великий запас газу, і ми можемо збільшувати не на 500 мільйонів кубометрів газу в рік збільшення видобутку, а на багато, на багато більше. Знову ж таки фіскальна політика, прозорі конкурси, проведення відкритих конкурсів на укладення договорів про розподіл продукції, чого, на жаль, на даний момент немає, немає цієї активної державної політики в залучення інвестицій у видобуток газу в Україні.

Газ це є лише одним із енергоресурсів. І не варто говорити тільки лише про газ, у нас є ще ринок електричної енергії. І на сьогодні є дуже важливим приєднання до ENTSO-E, який вже, власне, почався в Україні, але тим не менше, ця робота повинна бути інтенсифікована, і ми розуміти важливість цього приєднання. Також от інші країни, як Литва, Молдова, вони також розпочали цей процес, і цей процес не лише бюрократично довгий, а він вимагає там десятків мільярдів інвестицій в зміну, в розбудову і зміну інфраструктури.

Якщо ми будемо говорити про диверсифікацію, не слід забувати і про відновлювальні джерела енергії, оскільки в багатьох країнах це є суттєве джерело для диверсифікації енергоресурсів. Сьогодні Україна поставила перед собою цілі і відповідно взяла на себе зобов'язання в Угоді про асоціацію досягти 11 відсотків відновлювальних джерел в системі. Але скільки ми їх на сьогодні маємо? Не більше 2 відсотків. Чому? Тому що політика великими інвесторами стратегічними передбачається доволі нестабільною. Інвестори бояться інвестувати, особливо ті, які інвестують в великі проекти, тому що повинні розуміти, що законодавство буде незмінним, що НКРЕКП не буде приймати на власний розсуд постанов, які суперечать законам, і що інвестиції в Україні будуть захищеними.

Тому тут також потрібно, і ми зараз на рівні комітету обговорюємо можливі... можливість удосконалення законодавства, яке буде займатися підтримкою відновлювальних джерел енергії. Тому я хочу сказати, що прийняття всіх законів, які прийняла Верховна Рада, – це є лише створення рамки для енергонезалежності. Зараз основне є питання на рівні виконання законів і на рівні імплементації. Ми повинні зосередитися, якщо ми говоримо про промислову політику, на тому, щоб створювати максимально конкурентні умови у всіх підгалузях енергетики на газовому ринку, на ринку трейдингу газу, на... і не тільки на... і також на рівні споживачів, які отримують цей газ. Також ми повинні не тільки конкуренції, а й змінювати фіскальні умови і створити додаткові заохочення для інвестування, для розвитку цих секторів економіки. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую вам, шановна пані Наталя.

Дійсно, я думаю, що всі мої колеги сьогодні говоримо про одне й те саме, що нам час уже переходити від стратегії й концепції до реальних інструментів, до реальних стимулів і до реальних механізмів, які втілять в життя ці амбіційні плани, бо, дійсно, саме по собі проголошення

правильних амбітних цілей без їх підкріплення ресурсами, інструментами воно, на жаль, не має жодного практичного результату.

Шановні колеги, я передаю слово Олексію Юрійовичу Корчміту – радник голови Держенергоефективності, один з головних архітекторів законодавства про енергосервісні контракти. Я попрошу, щоб ми дотримувалися регламенту 4 хвилини на виступ, бо це єдиний шанс, що ми всі встигнемо виступити, і попрошу вас коротко охарактеризувати ефективність впровадження ЕСКО в життя, ваше ставлення до законопроекту, який ми внесли в парламент, 7234, мінімум 10 відсотків на енергомодернізацію від суми субсидій і бачення по "теплих" кредитах. Прошу.

КОРЧМІТ О.Ю. Шановні колеги, доброго дня! дуже стисло.

По "теплих" кредитах ситуація видна, що це державна політика, яка має попит серед населення. Щороку ми збільшуємо попит населення. Ми маємо сьогодні розуміти, єдиною перешкодою, яка є на розвитку цього ринку, це питання достатності грошей. Це питання, яке, скажемо так, сталою джерела, яке забезпечить попит серед населення. Ми маємо вже сьогодні підтвердження, що попит населення на утеплення десь на 2 мільярди гривень відшкодування з державного бюджету, це б дозволило нам десь на 6-7 мільярдів щорічно впроваджувати енергетивні заходи в багатоквартирних будинках, в приватних будинках. І ось питання саме браку державних коштів це є наріжним камнем цієї програми.

Але я б хотів зупинитися на успішних моментах і в інших сферах державної політики. Шановні, саме присутні тут Віктор Галасюк і пан Домбровський Олександр були активними лобістами законопроекту. В 15-му році, два роки тому, багато скепсису, казали, шановні, це яскравий приклад державно-приватного партнерства, де ви хочете залучити під енергосервісні контракти приватний бізнес, який має піти в бюджетну сферу, утеплити будівлі за власний рахунок, а потім чекати на повернення. Такого не буде.

Багато було прикладів, коли держава так і не знайшла ефективних прикладів державно-приватного партнерства, не дивлячись на впровадження законодавства. Але все відбулося навпаки. Не дивлячись на цей весь скепсис, результат є. Минулого року 21-х енергосервісних контрактів було укладено, вони успішні, на сьогодні економія споживання теплової енергії газу по бюджетних сферах за рахунок впровадження енергоефективних заходів виключно за рахунок приватного капіталу складає від 30 до 70 відсотків.

Більш того, коли бізнес побачив, що ефективність цього процесу реальна, сьогодні ми вже не вмовляємо входити в бюджетну сферу, сьогодні кожна приватна компанія вже вибирає по 30, 50, 100 проектів і входить цього року. Цього року ми очікуємо десь 250-300 оголошених тендерів закупівлі ЕСКО, і це самооголошені тендери під заявлені наміри інвесторів. І ми маємо намір наступного року ще в десять разів збільшити відповідну кількість таких контрактів.

Чому? Тому що на сьогодні було прозоре законодавство, прозорі підзаконні акти, механізм енергосервісу дозволив вкладати гроші і вже повертати інвестиції за півроку тире дев'ять місяців. Це дуже швидко. І всі, хто вклали, побачили, що з державою і з місцевими бюджетами можна мати справи, тому що гроші повертаються. Це яскравий приклад успіху, коли європейський інструмент був адаптований до України. Більш того, Європейське співтовариство сьогодні підтверджує, що навіть в Центрально-Східній Європі, на жаль, процес енергосервісу не так швидко поширюється, тому що законодавство не настільки було чітке і прозоре, яке було прийнято в Україні. Хочу віддати належне присутнім народним депутатам за те, що все ж таки така законодавча ініціатива була впроваджена.

І другий момент. Шановні, є сектор побутовий. Там відповідь є: теплі кредити, питання грошей. Є сектор "Бюджетна сфера", відповідь є: залучення приватного капіталу, тому що вона потребує майже 8 мільярдів євро на впровадження енергоефективних заходів. Відповідь: залучення приватного капіталу через приватне державне партнерство, механізми енергосервісу. Але

є ще сектор "Промисловість". І саме приймаючи національний план дій з енергоефективності до 2020 року, ми зобов'язалися знизити на 9 відсотків кінцеве споживання серед підприємств. Так ось відповідь на це, сьогодні розроблено Держенергоефективністю, спільно з експертами датськими, українсько-датського центру, концепція впровадження Фонду енергоефективної модернізації промисловості.

Шановні, незабаром у листопаді на міжнародному форумі агенція представить напрацювання щодо зміни Податкового і Бюджетного кодексів, яка забезпечить стале і гарантоване джерело відшкодуванням підприємством на впровадження енергоефективних заходів. Такий самий механізм фактично, який успішно діє в побутовому секторі. І ми дуже сподіваємося, що нас підтримають і відповідно народні депутати, ми попередньо вже свою концепцію представляли пану Віктору, пану Олександрю і ми на сьогодні працюємо серед центральних органів влади. Поки не буде прозорих інструментів підтримки на такі проекти, на жаль, ми будемо мати поки незмінну ситуацію щодо енергоємності валового продукту. Дуже дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Олексій Юрійович.

Ми якраз і плануємо цим законопроектом включити гарантований режим фінансування, незалежно від яких ситуацій, від ручних поправок до бюджету. Тобто це має бути такий імператив, який на рівні Бюджетного кодексу становить гарантовану нижню планку фінансування заходів енергоефективності і для теплих кредитів, і для Фонду енергомодернізації.

Шановні колеги, я передаю слово Роману Опімаху, виконавчому директору Асоціації газодобувних компаній України. Будь ласка, чотири хвилини.

ОПІМАХ Р. Добрий день, шановні колеги! Дякую за підтримку, за роботу з боку уряду і з боку парламентарів щодо підтримки ініціатив, направлених на розвиток газовидобувної галузі і на заміщення імпорту.

На жаль, на сьогоднішній день ми не реалізуємо, як вже сьогодні зазначалося, максимально той потенціал, який є в українському газовидобутку. На сьогоднішній день за підсумками дев'яти місяців видобуток або приріст видобутку газу власного становить лише 3,5 відсотки. Це досить позитивний, позитивний рух вперед, але, на жаль, досить повільні темпи. Крім того, якщо провести більш детальний аналіз, ви побачите 90, перепрошую, 60 відсотків підприємств, які видобувають газ, мають падіння видобутку за дев'ять місяців.

Однією з причин цих повільних темпів є надмірне фіскальне навантаження на галузь. Нагадаю, що в середньому в Україні рентне фіскальне навантаження складає майже 30 відсотків, коли в Європі у три рази менше. Крім того, існують серйозні фіскальні викривлення, ну зокрема подвійного оподаткування ОРП, а також ставку на конденсат, на газовий конденсат у два рази вище а ніж на нафту, що суперечить міжнародній практиці.

Галузь системно відстоює ініціативи підтримки фіскального, стимулювання фіскального самобуріння нових свердловин. Ми розуміємо, що такий підхід він дозволить зберегти надходження до державного бюджету дозволить залучити нових інвесторів в більших обсягах.

Власне, ми вітаємо всі ініціативи парламентарів, зокрема намагання і пропозиція промислового комітету, партії РПЛ щодо підтримки у фіскальному плані розвитку газовидобувної галузі і підтримки нового буріння, зокрема підтримки більш глибокого буріння, бо, власне, за даними геологічних геологів основний потенціал галузі зосереджено саме на великих глибинах, ресурсний потенціал.

Але при цьому я хотів зазначити, що є ще друга частина ініціативи, яку ви представили, це введення нової плати за користування ділянками нафтогазових надр або рент. Незважаючи на існування міжнародного досвіду використання таких плат, ми галузь з досить великою оберегою ставиться до цієї пропозиції. Я поясню чому.

Звичайно, існує. І ми неодноразово про це кажемо, існує серйозна проблема "сплячих" ліцензій. За непрямыми ознаками до таких ліцензій може відноситися майже 30 відсотків... можна віднести майже 30 відсотків ліцензійних ділянок. Але поміж тим треба розуміти, що причини цієї ситуації, що склалася, їх декілька. Одна з причин – це, як ми вже зазначили, це надмірне податкове навантаження. Але серед інших це також тривала та складна процедура відведення земельних ділянок. Нагадаю, що 70 відсотків землі – це СГ і велика частина сільськогосподарські ділянки і сільськогосподарського призначення... СГ-призначення і величезні з цих ділянок є паї, на яких не можна... їх не можна змінювати цільове призначення і не можна фактично бурити. Другою такою річчю, яка заважає безпосередньо, є тривала та складна процедура приписна... я перепрошую, приписна та застаріла дозвільна система. Власне, на сьогоднішній день за нашими розрахунками понад три роки потрібно лише для того, щоб оформити... зібрати папірці на переведення проекту зпромислому.... промисловий розвиток.

Ще однією негативною рисою, яка стримує розвиток знову ж таки не з вини надрокористувачів, фактором є політика деяких облрад, які фактично блокують розвиток галузі. Нагадаю, що за останні два роки Полтавська облрада, а в Полтавській області видобувається 40 відсотків природного газу України, за два роки не дала жодного погодження на нові ділянки.

Ну і нарешті такою проблемою також ми вважаємо, з нашої точки зору, це масові проблеми з продовженням дії ліцензії. І тут ми вбачаємо ризик, що умисне затягування з боку Держгеонадр... можливо умисне затягування з боку Держгеонадр зміни титулу ліцензії, наприклад, з георозвідки на видобуток. Отже, є ризик, що будуть покарані не лише спекулянти, але також порядні надрокористувачі.

Також ключовою... Я вже закінчую.

Ключовою острогою є те, що новий податок він непередбачуваний в тому сенсі, що є можливість, що або застереження, що в майбутньому його

можуть використовувати в якості певного компенсатору і змінювати його розмір. Я нагадаю, знову ж таки рента це є спеціальний податок, який зараз існує, протягом минулих трьох років він змінювався п'ять разів. І ці зміни були на протигагу фактично ринковим тенденціям, ринковим трендам на той час.

Дякую за увагу. І ще раз дякую за підтримку і розуміння галузі.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Роман Євгенійович. Дякую за дуже важливі акценти.

Я одразу хотів теж прокоментувати. Коли мова іде про нову стимулюючу модель оподаткування для галузі, то, з одного боку, це більш сміливі, більш радикальні стимули для тих, хто видобуває і з нових свердловин, так як ви наголосили. Друга складова – це, дійсно, такий природний компенсатор фіскальний для бюджету. це по суті оподаткування незалежно від площі ліцензії. І ми вбачаємо в цьому жодним чином не покарання чи якусь демотивацію для галузі, ми вбачаємо природній спосіб такого екологічного наповнення державного бюджету, який дозволить якраз мати фіскальну збалансованість на фоні надання дуже потужних податкових стимулів для нового видобутку. Тому це по цьому питанню.

І те, що ви кажете по імплементації, да. То, будь ласка, звертайтеся по тих конкретних ситуаціях, я думаю, що ми з Олександром Георгійовичем і з нашими колегами з профільних комітетів будемо об'єднувати зусилля, щоб в режимі парламентського контролю це питання вирішувати.

Шановні колеги! Будь ласка, Олег Прохоренко, "Укргазвидобування".
Прошу, чотири хвилини.

Пані Олю, прошу.

БЄЛЬКОВА О.В. Пане Віктор, я цілком погоджуюся з логікою того механізму, який ви запропонували. Але я би хотіла нагадати нам всім, що

Полтавська облрада відмовляє в погодженні, системно, всіх, взагалі всіх можливих погоджень, які сьогодні подають і державні компанії, до речі, і недержавні. Доводилося телефонувати Віце-прем'єру для того, щоб якось зрушити з місця.

Тому от той нюанс, про який сказав пан Опімах, він є також особливості української системи. Якби у нас всі органи державної влади були зацікавлені, вмотивовані іти на зустріч приватному інвестору або державній компанії і вчасно видавали всі погодження, тоді ми могли би накладати цей особливий механізм стимулювання компанії до того, щоб вони вчасно виконували всі роботи як це узгоджено у них в плані.

На жаль, сьогодні, я, коли розібралася з вашим механізмом, я особисто також маю трошки застережень. Ми можемо від них вимагати тільки тоді, коли самі зробили все для того, щоб вони могли працювати відповідно до графіку. Сьогодні це не так.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Пані Оля, позиції зрозуміли. Жодним чином компанія не може бути заручником такого бюрократичного, як мінімум, механізму, да, при імплементації правильних стимулюючих норм. Тому це...

Олександр Георгійович, прошу.

ДОБМБРОВСЬКИЙ О.Г. Але у нашого комітету було, до речі, дуже радикальна пропозиція. Дуже радикальна пропозиція. Все те, що не дає можливість розвивати і збільшувати видобуток українського газу, ми повинні просто забрати як тормоз для того, щоб дати можливість і державним компаніям, і недержавним компаніям прийти в цей сектор. І якщо є певні ради, які проводять, ну, недержавну політику, я би так сказав, яка не сприяє енергетичній незалежності країни, то такі тормозні колодки треба забирати з нашого механізму, і взагалі забирати право тих рад приймати або давати будь-які дозволи. Це не є законодавча прописана процедура, це адміністративна процедура наскільки я пам'ятаю нарівні, по-моєму, певних

рішень уряду, і я думаю, що в такий радикальний спосіб нам потрібно і підходити, а інакше нічого не буде.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Олександр Георгійович шановний, мені дуже імponує ваш радикальний підхід в цьому питанні. Тим більше, що ми його в Комітеті промполітики і підприємництва сповідаємо з першого дня, в тому числі коли за підтримки парламентської більшості скасували половину ліцензій, які існували в абсолютно надмірний штучний бюрократичний спосіб, тому, безумовно, розчистка цих авгієвих стаєнь регуляторних – це завдання номер один. Але паралельно ми маємо створювати потужні стимули, бо ми розуміємо, що тільки прибирати бар'єри – цього недостатньо, і ми будемо мати ті 2-3 відсотки, які нас нікуди не виведуть, нам треба в 2-3 рази збільшувати багато секторів нашої економіки.

Прошу, пане віце-прем'єр.

КІСТІОН В.Є. Дуже коротко, тому що я вимушений буду вже вас покинути, хоча дискусія досить цікава. Я би хотів сказати, що... і подякувати народним депутатам, що все-таки сфокусували увагу уряду до того, що є досить багато проблемних питань, які потребують вирішення. Повірте, що ми за них знаємо, над ними працюємо і запросив би до такої плідної і спільної роботи над урегулюванням тих чи інших... тої чи іншої проблематики, яка накопичилася роками. До речі, я в рамках своїх системних нарад з питання все-таки спрощення дозвільної системи і що торкається безпосередньо підвищення ефективності газовидобувної галузі ну принаймні, якщо мені пам'ять... не помиляюся, разів чотири чи п'ять піднімалося питання. Я просив і наші державні компанії, і приватний бізнес: долучайтеся до роботи, не розмов, а реальної роботи, що потрібно, в якому пункті, в якій постанові внести зміни для того, щоб система працювала зрозуміло, прозоро і ефективно. Тому що одними розмовами, по великому рахунку, собі не допоможемо.

Хочу сказати, що на сьогоднішній час є вже відповідні позитивні, можливо не принципові, але позитивні зміни, напрацьовані відповідні зміни до постанов, там 1117-ї... 615-ї, 493-ї, тобто ті всі постанови, які регламентують дозвільну систему. І принаймні три вже постанови... змін до постанов уже пішли по Регламенту на погодження з центральними органами виконавчої влади. Це вже реальна робота, яка, напевне, нам все-таки вдається спільно.

По питанню погодження органами місцевого самоврядування. Ну повірте, там є... як завжди, медаль має дві сторони. Абсолютно підтримую позицію, що там, де є ну зловживання і немає, відсутня державницька позиція, там потрібно це по великому рахунку приймати відповідні рішення.

Але я спілкуюся з органами місцевого самоврядування і безпосередньо тими органами місцевого самоврядування на місцях. То, що в принципі залишалось після діяльності газовидобувних компаній на їхній території, тоже виникають, визивають питання. Тому тут є спільна проблема і потрібно шукати, як її врегулювати, не тільки це біле, а це чорне Отут, ну, тоже такі моменти потрібно врегулювати.

Скажу, що ми відкриті до дискусії. Дякую за таку реальну підтримку. І думаю, що це тільки початок.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Володимир Євсейович, я вам дякую за вашу участь. І думаю, що ми можемо зробити гарною традицією проведення таких круглих столів по промисловості і по іншим напрямам саме в парламентсько-урядовому форматі. Я думаю, що це підвищить ефективність втілення наших спільних ініціатив.

КІСТІОН В.Є. Можна в зворотньому?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Прошу.

КІСТІОН В.Є. Запрошую на п'ятницю в Укрцентр по імплементації ринку електричної енергії. Долучайтесь, тому що це одна із самих складних реформ, це одна із самих об'ємних реформ. Тому тут потрібна і політична підтримка, і ефективна робота виконавчої влади.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Запрошення приймається. Дякую.

Будь ласка, пан Прохоренко. Я попрошу, ми регламент встановлюємо, як в Верховній Раді, три хвилини, бо інакше ми всі не встигнемо. Прошу, будь ласка.

ПАРХОМЕНКО О.В. Дякую, пан Віктор Галасюк, за запрошення і за те, що Комітет промислової політики активно включився і активно штовхає тему збільшення видобутку газу і енергоефективності разом з Комітетом паливно-енергетичного комплексу.

Я хочу сказати, що "Укргазвидобування" як найбільша компанія по видобутку газу, активно розвиває видобуток. І ми вже досягли цього року таких вагомих здобутків. Нам вдалося збільшити видобуток за літні місяці на 7 відсотків у порівнянні до минулого року, на 7,1 відсоток з липня по жовтень. А якщо дивитися загалом за 10 місяців, це 4,2 відсотки. Ну, я вам скажу, небагато галузей економіки, які зросли на 4,2 відсотки. У нас прогнозує зростання економіки на 2 відсотки.

Тому, коли я кажу, що видобуток газу вже є локомотивом економіки, а може бути ще сильнішим локомотивом економіки, це підтверджується цифрами, це не просто голослівне ствердження. І вже загалом "Укргазвидобування" вже збільшило видобуток на 530 мільйонів кубометрів у порівнянні до минулого року. Тобто ми рухаємося до виконання програми "2020" і хочемо збільшити цього року на 600 мільйонів кубометрів. Це з позитиву. Тобто є потенціал.

І ще варто зазначити, що завдяки активній роботі ми завантажуюмо наше підприємство. Ось сидять, я поспілкувався теж з представниками

підприємств, вони підтвердять, вони мають активні контракти, контракти виконуються, і це дуже позитивно. Тому що, коли я їду до наших, до Харкова, до Полтави, до Сум, є про що розмовляти, люди бачать. І ми активно отримуємо нове обладнання, ми активно інвестуємо у модернізацію.

Тепер на рахунок проблемних зон. Сьогодні багато казали, я не буду повторюватися. Дуже велика проблема по спецдозволах, якось рухаємося, але, на жаль, повільно.

По землі. Надзвичайно важлива проблема, я зараз розкажу чому. І цей законопроект, який 3096, він вже два роки в парламенті там більше, якщо його не приймуть, то взагалі немає про що казати. Я зараз поясню технічно чому. Тепер на рахунок зниження ренти. У нас найбільша рента в Європі. Це факт. Фактично ми сьогодні, ми тільки за газ сплачуємо 2,5-3 мільярди доларів на рік країнам у яких нижча рента. Тобто ми фактично сплачуємо країнам, вони сплачують податки, вони сплачують зарплати, вони інвестують у виробництво у себе, а не у нас. Тобто, якщо ми знизимо ренту, то ми зможемо інвестувати у власне виробництво, зможемо інвестувати у власні податки в Україні за рахунок збільшення видобутку газу. Це те ж факт.

Тепер поясню чому це технічно важливо. В Україні є перспективи розвитку видобутку газу. Є така річ, як газ щільних коректорів. На багатьох родовища в Україні є поклади, які мають щільність. Це пісковики, це традиційні пісковики з яких завжди індустрії видобули газ, але проникність і пористість із цих порід вона менша ніж ті традиційні поклади. Так ось, в США, в Канаді, в Росії, активно видобувають газ, тому що рента нижча ніж у нас. Ми технічно, ми можемо, але треба інвестиції. І коли я дивлюся як керівник підприємства на інвестиції, і коли у мене є акціонер і є наглядова рада і коли вони дивляться на прибутковість підприємства, мені не дозволять інвестувати у розробку щільних колекторів, тому що з ренти 2914 ця розробка є економічно недоцільна.

І ось тут це взагалі це парадокс і дилема. Що ми сплачуємо країнам, які активно видобувають газ щільних колекторів, тому що у них рента нижча.

У нас є ці поклади. Ми не можемо економічно доцільно їх видобувати. Це одна зона.

Друга зона, це офшорний видобуток на шельфі Чорного моря. За існуючої ренти неможливо уявити, що у нас буде видобуток колись на шельфі, тому що наші сусіди – це Румунія, інші країни, у Середземному морі, це Турція, це Кіпр, це Ізраїль, це Єгипет. Всі країни, які активно розвивають видобуток на шельфі, вони не мають такої ренти, як Україна. Технічно неможливо видобувати газ за існуючої ренти з шельфу Чорного моря. Це те, що стосується ренти.

Тепер те, що, я повертаюся до законопроекту 7063. Перша частина індустрію дуже влаштовує, тобто зниження ренти. Друга частина, і ми теж ставимося дуже обережно. Я поясню, чому. Тому що, по-перше, у всіх конференціях, у всіх розмовах на будь-якому рівні – Хьюстон, Європа, Норвегія – звучить одна і та ж теза: фіскальна система повинна бути стабільна. Тому що інвестор, коли вкладає гроші у видобуток газу, він не може прогнозувати збільшення, зниження, зменшення фіскальної системи кожен рік, це нонсенс. Індустрія вкладає на 20-30 років, вони повинні мати можливість стабільно прогнозовано прораховувати віддачу на інвестиції, які вони зробили. І ця теза звучить у всіх країнах, це не тільки Україна. Дайте там стабільну, передбачувану систему, будь ласка, не ускладнюйте системи.

Тепер на рахунок введення ренталс. Ідея звучить правильно: позбутися "сплячих" ліцензій. Але що відбудеться? Ми фактично пропонуємо ввести додатковий видобуток, додаткове податкове навантаження. Це буде "взрив мозку" для будь-якого інвестора. Пояснити це інвесторам, що ми начебто спрощуємо систему, вводячи новий податок, буде просто неможливо.

Тепер технічний момент, який не всі розуміють. Сьогодні простіше відвести землю під геологічне вивчення, ніж під видобуток. І тому ліцензії, які сьогодні існують на геологічне вивчення, вони існують, багато з них тому, що технічно неможливо отримати погодження на ліцензії на видобуток за короткий термін. Якщо ви своїм законопроектом введете

систему, за яким Держгеослужба буде мати повноваження та обов'язок погоджувати переведення одного з іншого, видобуток зупиниться. Тобто ви переслідуєте благородну мету, але я попереджаю, що видобуток може просто зупинитися на окремих об'єктах, тому що ми маємо дуже багато проблем просто з технічним подовженням ліцензій. Коли стане мова про переведення однієї ліцензії на геологічне вивчення на інший тип ліцензій, це просто буде "алес", ось я кажу зараз тут в цьому залі, тому дуже обережно з цим.

І ще хочу зазначити, корінь проблеми, чому так відбувається? Це з тим, що у нас не вирішено питання, що таке ліцензія? Ліцензія у всьому світі це ліквідний товар, у нас це не ліквідний товар. Жодна компанія не може продавати ліцензії в Україні, це теж нонсенс, це залишок радянської системи. В 615-й постанові просто треба вказати, що ліцензії можна продавати, закладати в банк, і багато проблем вирішиться. Тому що ці "сплячі" ліцензії, які сьогодні не використовуються, їх можна буде продати і кудись закласти в банк. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Олег Васильович, дякую за такі вичерпні коментарі і такі відверті від вас поради. Я сподіваюся, що для інвесторів податкові стимули – це не дуже неочікувано, тобто все-таки, якщо вони будуть введені, це не дуже погіршить їх прихід в Україну, і тому це одна сторона. А друга сторона, я думаю, що має бути розуміння все-таки державницького підходу, фіскального балансу. Тому, безумовно, правила мають бути прогнозовані, правила мають бути чіткі і довгострокові, але вони мають бути збалансовані і з боку приватного сектору, і з боку держави, тому будемо ці питання обговорювати.

Прошу до слова Наталія Олександрівна Гребенюк, ДТЕК "Нафтогаз".

ГРЕБЕНЮК Н.О. Добрый день! Большое спасибо за приглашение, принять участие в подобной дискуссии, которая очень важна для отрасли.

Могу только поддержать моих коллег, что Украина имеет огромный потенциал добычи, огромный потенциал ресурсной базы и очень скромно или малоэффективно его использует. Что для этого надо сделать, чтобы процесс, в котором мы находимся уже несколько лет, пришел к некому результату, к результативности? Как тут уже отмечали сегодняшние выступающие, три фактора, это благоприятный фискальный режим и стабильный, второй это дерегуляция и третье это новые лицензии, это аукционы.

Остановлюсь, наверное, на первой части это фискальный режим. Законопроект 7063 предусматривает ренту 5-12 процентов, и он поддерживает разработку глубоких месторождений.

Наша компания уверена, что огромный потенциал прироста ресурсной базы и добычи – именно в глубоких горизонтах. И мы не просто так говорим, мы это подтверждаем на деле, и за последние три года мы увеличили добычу с глубоких горизонтов более чем в три раза и поддерживаем добычу на уровне более миллиарда 600 миллионов кубов ежегодно. Благодаря чему? Благодаря тому, что мы ежегодно вкладываем в наши активы порядка 1 миллиарда гривен, в бурение, в развитие соответствующей инфраструктуры. Мы и в дальнейшем планируем вкладывать наши инвестиции именно в глубокие горизонты, потому что видим, что в этом действительно есть перспектива. И эта перспектива она обязательно перейдет в результат.

Поэтому, введение стимулирующей ренты 5 процентов, безусловно, мы приветствуем такой подход для глубоких месторождений. Что касается ренталис понятны мотивы, но соглашусь с моими коллегами, что инвестор очень осторожно относиться к новым введением в фискальной системе. Действительно, для нас очень важно стабильный инвестиционный режим, стабильный фискальный режим. Поэтому при принятии таких решений огромная просьба учесть тот фактор, что инвестор будет очень чувствительно реагировать на введение новых налогов.

И, безусловно, для нас как я уже сказала, очень важно – это стабильность. Мы, действительно, отрасль, которая рассчитывает наши проекты на 20-30 лет и частое колебание фискального режима крайне негативно сказывается на принятии инвестиционных решений. И в этом аспекте Украина может проиграть свою борьбу за инвестиционный капитал. Спасибо.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Наталія Олександрівна.

Прошу до слова Сергія Михайловича Глазунова, "Смарт Енерджі".

ГЛАЗУНОВ С.М. Дякую, Віктор Валерійович.

Добрий день, шановні колеги, я представник компанії, яка є приватною і інвестує в газовидобувну галузь. Буду говорити про деякі аспекти інвестиційної привабливості, а саме про податковий аспект.

Мабуть, дуже багато людей, які знаходяться зараз за цим столом вже майже два роки чи більше, вони дуже активну участь приймають у дискусіях, а яким же повинен бути оптимальний податковий режим для цієї галузі. Дійсно, що в 2015 році на базі Міністерства фінансів, з залученням профільних міністерств, з залученням всіх лідерів газовидобувної галузі, а також всесвітньо відомою компанією "..... Глобал" була впроваджена робоча група, яка почала працювати над створенням оптимального податкового режиму для газовидобувної галузі.

А що таке оптимальне? Тоді було прийнято за базу три основні критерії. Перший критерій – це те, що ці проекти розробки власних родовищ вони повинні бути інвестиційно привабливі для тих інвесторів, які працюють в Україні. Це перше. Друге. Галузь газовидобувна в Україні, вона повинна бути приваблива для зовнішнього капіталу, тому ми розуміємо, що своїм капіталом досить важко швидко підняти цю галузь. І третє, це скоріше був обмежуючий критерій від Міністерства фінансів. Критерій був наступний. База оподаткування не повинна стати менша, тому що країні потрібні гроші,

тобто поступово той режим, який запропоновувався повинен бути впроваджений.

Робоча група на чолі з консультантом компанії запропонувала режим, який розглядався як оптимальний, він працює в дуже багатьох країнах. Це режим, він передбачав оподаткування додаткового прибутку, тобто прибутку сфер звичайного податку, оподатковувався прибуток мінус ті інвестиції, які компанія вклала в подальшу розробку. Тобто вкладаєш все, що заробив, платиш нуль. Вкладаєш менше, щось платиш з цього.

Дуже цікава система, яка по ідеї, вона повинна стимулювати розвиток газових родовищ, але була проблема з впровадженням, коли подивились на Податковий кодекс виявилось, що він просто не готовий, його треба переписувати весь, складності з адмініструванням. І було зрозуміло, щоб привести це до тями, до якогось нормального статусу і прозорого статусу, повинен пройти деякий час.

Також почули думку іноземних інвесторів, принаймні тих, хто залишився в Україні на той момент, які сказали, так, треба знижувати податкове навантаження, це абсолютно, але пріоритет – прозорість. В реаліях України прозорість дорівнює простоті і тоді вже ближче до кінця минулого року був такий консенсус, в тому числі з Міністерством фінансів, що давайте підемо на 12 відсотків незалежно, якої глибини ці свердловини, на нові свердловини тільки, бо база не повинна зменшуватись, і це буде поступовий перехід до більш стимулюючого податкового режиму. На жаль, не було прийняте це рішення, і зараз ми знаходимось вже в бюджетному процесі на 2018 рік Є в нас законопроект 7063, який дуже цікавий, перший постулат, нема ніяких питань, він 5-12 краще, ніж 12. А по другому є питання з точки зору а як це впроваджувати, І багато з моїх колег вже ці питання піднімали, тому я не буду повторюватись.

Тобто знову ми знаходимось зараз в прийнятті бюджету наступного року. У нас є дилема не робити нічого, але, я думаю, що це не є опція, тому що не буде ні 20-20, ні 27-20, якщо ми нічого зараз не зробимо. Ми можемо

прийняти закон, який, мабуть, не є ще досконалим, це я про 7063, бо треба деякі речі ще доробляти. Або ми можемо прийняти те, що ми погодили наприкінці минулого року і доопрацьовувати 7063 чи будь-які інші ініціативи, які будуть вважатись більш стимулюючими. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую вам, Сергію Миколайовичу, за ваше бачення. Прошу, до слова Віктор Володимирович Гладун, "JKX Oil & Gas".

ГЛАДУН В.В. Доброго дня, шановні колеги! Не буду забирати у вас час, розповідаючи про реалії бізнесу в нафтогалузі, газовій галузі. І зарегульованість, забюрократизованість, відсутність вільного доступу до інформації, відсутність регулярних та прозорих аукціонів. Дестабільна політика фіскальна, яка демотивує, відсутність прозорого розподілу ліцензій. Скажу лише одне, що для "JKX" Україна завжди являлась і являється локомотивом і дуже цікавим ринком.

Саме цьому дозвольте представити голову Ради директорів "JKX" містера Ханса Йохана Хорна, який спеціально прибув в Україну, щоб ознайомитись як можна ближче з нагальними проблемами і тим, яким чином ми будемо розвивати наш бізнес в Україні.

ХАНС ЙОХАН ХОРН. Добрий день! Я, старий норвежський викинг, приїхав в Україну в перший раз 25 лет назад, когда создал компанию "....." здесь в Украине. Ну, сейчас я опять здесь, этот раз как начальник Совета директоров "JKX".

До Украина я работал в Норвегии 15 лет в нефтяной сфере. Я начинал в 74-й год, когда у нас ничего не было и не могу в это время верить вообще, что будет. Почему это было успешным? Я хочу сказать как первый. Наш государственный орган и компания, частная компания, очень близко работали вместе. Если мы работаем против друг друга, ничего не будет. Первый день, до сегодняшней день мы всегда работали вместе. Второе, как

наш коллега уже сказал сегодня, стабильное решение очень важно. Может быть мы хотим чуть-чуть ниже налоги, может быть министр финансов чуть-чуть выше налог, ну и самый главный – это стабильное. Это налоговое законодательство, которое мы создали с 78-го или год это работает сегодня. Поэтому мы можем делать долгосрочные планы.

Ну, третье. Это и самая современная техника. Когда мы начинали года, мы думали, можем использовать 20 процентов от Сегодня цель – 85 процентов. Разница, извините, между 20 и 85 процентов это огромная. Это было невозможно для нас, потому что у нас нету специалистов в это время. Мы пригласили с Америки, Англия, Франция, Германия и другие страны мира. И самые высокие специалисты, которые нам помогали. Я думаю, я конечно не знаю специфики экономики в нефтяной сфере Украины сейчас, только я верю, вам тоже нужны самые высокие технологии, современные технологии и самые хорошие специалисты. Профессиональность и независимость – это ключевое слово по этому поводу.

И это только возможно, если выдают режим, который достаточно добрый для иностранца инвесторы. И я думаю, действительно, возможно Украина, если будет стабильность, если мы будем работать вместе. И иногда я чувствую именно в налоговой сфере это дружеские отношения. работаем против друг друга. Это совсем не помогает.

И я тоже я не могу ни сказать один слово "коррупция". Это не только коррупция, это не только ужасно для эффективности экономики. Только как иностранец-инвестор это невозможно найти кредит..... И именно сегодня если они чувствуют, что мы работаем в сфере, где коррупция существует, это важно. Ну, если все будет, "JKX" хочет еще лицензию, мы готовы.....

И второе. 56 миллионов и готов вкладывать еще несколько, если у нас есть стабильность. Мы можем говорить скажет, уважаемые друзья, мы будем работать дальше, потому что у нас есть только один рынок – это Украина. Все остальное неважно. Для нас Украина –

это домашний рынок. Если успешно работать, очень хорошо, если нет, у нас нет места. Спасибо.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Дуже дякую за вашу оцінку інвестиційної привабливості, но наше завдання – створити такі умови, щоб вам було комфортно в Україні ще не 10 і не 20 років, і розвивати масштаби вашої компанії. Дякую.

Прошу до слова Олександра Ігоровича Горбуненка, фінансовий директор "Burisma". Прошу.

Тоді запрошую Володимира Степановича Власюка, "Укрпромзовнішекспертиза".

ВЛАСЮК В.С. Дякую, пане Вікторе.

Ми намагаємося бачити економіку всю, власне, я бачу судячи з вашої назви інструменти незалежності та промисловий розвиток. Тому що енергетика не може розвиватися без промисловості, не буде ніякого хабу, якщо не буде той хто заплатить за споживання цього газу. Тобто, якщо не буде з промисловості, домогосподарств багатих здатних платити за енергоносії і промисловості, у нас промисловість розвиватися не буде. Тому, дуже добре, що ми почули Володимира Євсейовича, я хотів задати питання, він пішов, але думаю, що буде можливість.

Коли робилися прогнози стосовно ринку газу, яка модель економіки і взагалі зростання економіки закладалося в основу. Тому що, я бачив, наприклад, що там до 2035 року думаємо мати 25 відсотків "зеленої енергетики". Просте питання, хто заплатить за "зелену енергетику"? Зараз ми знаємо тариф, наприклад, для сонячної, там 8 гривень на кіловат, для атомної енергетики, 0,55. Тобто я роблю висновок, що поки що платить атомна енергетика за зелену, плюс населення платить. Але поки що це тільки 0,6 відсотків в енергобалансі. І вже він забирає 8 відсотків всіх грошей. Тому, коли ми даємо наші гарантії інвесторам, що ми будемо тримати цей тариф, я

скажу вам зараз 90 відсотків, при такій економіці ми його не втримаємо, не буде кому платити за такий розвиток "зеленої енергетики". Це говорить про те, що всі стратегії мають бути збалансовані. Але, на жаль, цільної програми економічного розвитку, яка всіх збалансує немає, тому утворюються оці небезпечні розриви і потім прийдеться говорити з інвесторами і відмовлятися від чогось.

Тому, перше, на що треба звернути увагу – це на бачення економіки цілої. Тепер ще таке важливе питання. Пан Олександр Домбровський сказав стосовно того, що має бути більш енергоефективна економіка, звичайно, пан Віктор дуже добре знає, що для цього треба структурні зміни нашого промислового виробництва. У нас зараз металургія, наприклад, забирає більше 20 відсотків електроенергії. Чому? Тому що вона тягне високу частку ВВП. Це означає, що мають появиться галузі, які створюють доданої вартості більше на одиницю затраченої на це енергії. А це структурний перехід промисловості, тому ця дискусія, ця робота, фактично комітет робить, вона є дуже важливою. І поки ця ланка структурного переходу не буде здійснена, не будуть здійснені інші реформи. Тому що тоді економіка буде мати оцей розрив і ресурси в економіці не будуть зберігатись.

І, останнє, ми говорили про вплив на промисловий розвиток. Запам'ятайте, будь ласка, такі цифри цікаві. В цьому році наше сільське господарство недоотримало приблизно 5 мільйонів тонн зерна, це приблизно 1 мільярд доларів, якщо ми візьмемо ціни світового ринку, навіть якби ми його експортували.

Причина, знаєте, яка? Основна причина це те, що азоту недоотримало сільське господарство, рослини. Азоту недоотримали через те, що були серйозні збої з виробництва мінеральних добрив. Розраховувати, що за рахунок імпорту ми задовільним цей ринок не реально, тоді буде нормально сільське господарство працювати, якщо буде працювати ринок мінеральних добрив. Ми собі поставили таке питання, а чому у нас не працює нормальне виробництво добрив, коли у нас є з одного боку свій газ на дві третини, на

одну третину імпортований, і в нас є стабільний споживач сільське господарство, яке платить стабільно ціну за мінеральні добрива? Відповідь, оскільки основним енергоресурсом для виробництва добрив є газ, це викривлення на ринку газу.

Перш за все, це, наприклад, імпорт з Росії, де вони дотують ціни на газ і там для виробників це коштує 70 доларів, і друге, це ціни для виробників наших. На сьогодні ціна, яка встановлена "Нафтогазом" це порядку 360, 350 доларів за тонну, при імпортній ціні на кордоні, може я трохи помилюся, порядку 210 доларів за тонну. Тобто з моєї суб'єктивної точки зору, я не надіюсь, що вона об'єктивна, ціни є занадто високі. Тому високі ціни на газ були однією з тих причин, коли така галузь, наприклад, сектор, як виробництво добрив, не зміг працювати ефективно, не зміг отримати рентабельність і не зміг виробити потрібну кількість добрив, такі два цінових газових викривлення руйнують наш цілий сектор. Тому ще раз, дуже важливо ув'язувати цю всю політику і розвиток, і ціни із роботою інших секторів.

Тому, підсумовуючи, перше, у нас, звичайно, зруйновані інструменти економічної оцінки в країні, на жаль, які повинні працювати. Тому що в культурі рішень оці оцінки завжди вплив на інші сектори, завжди присутні в культурі економічних рішень, вони в нас зруйновані, їх треба відновлювати, це робота інститутів, це розрахунки і так далі.

Наступне, потрібен дуже гарний енергобаланс, який ув'язаний з реальним прогнозом розвитку економіки, з урахуванням того, яку модель структурних мін ми закладаємо, на основі нього робити ці висновки. І останнє, перше, встановлювати ціни на газ, є таке прислів'я американців, що "мавпа велика спить кругом", "Нафтогаз" дуже серйозна компанія, дуже впливова, ми вже знаємо, що значать ці прислів'я американські. Тому на це потрібно звернути увагу, і коли ми говоримо про підйом цін, треба зважати також на інші сектори. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Володимир Степанович, дякую вам за змістовний виступ і лаконічний дуже. І ви абсолютно праві, коли ви кажете про культуру оцінки таких управлінських рішень, причому всебічної і не тільки економічної, яку ми маємо використовувати і в Верховній Раді, і в уряді. На жаль, сьогодні у нас ще такої культури немає, але є мозкові центри, які здатні забезпечити таку методологічну рамки, є провідні навчальні заклади.

Я, до речі, дуже радий, що сьогодні у нас тут присутні молоді економісти, студенти Університету біоресурсів і природного користування і от колега академік Шинкарук сьогодні їх педагог теж з нами. Тобто, це треба відновлювати, бо приймаючи дуже складні рішення з комплексними наслідками як результат просто політичної доцільності або взагалі якихось таких не прорахованих, не виважених емоційних кроків, ми потім дуже дорого за це платимо дуже довго тому треба цю практику точно змінювати. До речі, це одна з причин, чому ми регулярно організуємо такі круглі столи як сьогодні і сьогодні в нас по суті є таке перше, перше, перший рівень наближення до цих трьох тем, бо за великим рахунком, це мали бути три окремих круглих столи. Ми обов'язково, я думаю, що розділимо ці теми і проведемо більш ще глибоке обговорення.

І на цьому, я з задоволенням передаю слово Михайлу Кареновичу Бно-Айріяну, директору з комунікацій міжнародного співробітництва "Укренерго". Прошу.

БНО-АЙРІЯН М.К. Доброго дня! Вікторе Валерійовичу, дякую вам за ініціативу провести такий круглий стіл. Дуже цікаво тому що досить рідко можна побачити в публічній площині пов'язаність теми імпорту газу, газовидобутку, взагалі електроенергетичного сектору з української промисловості. На жаль, чомусь у нас в цьому вимірі мало хто говорить про оці речі і про пов'язаність цих секторів.

В мене дуже коротка буде презентація, я представляю компанію "Укренерго". Тут дуже багато представників нафтогазового комплексу,

тобто, фактично це як "Укртрансгаз" в енергетиці, тобто, ми транспортуємо в електроенергію лініями високої напруги від великих виробників до обленерго, тобто, ми є стратегічним підприємством державним, яке забезпечує повністю сталу роботи всієї енергосистеми. У нас презентація дуже проста, називається вона: "Вплив інтеграції нашої енергетичної системи до Європи на українську економіку".

Наступний слайд, будь ласка. Це досить складні теми, але я постараюся дуже просто вам на пальцях пояснити куди ми рухаємося. Насправді сьогодні ми працюємо, наша енергетична система працює в паралельному режимі з пострадянської енергетичної системи. Це означає, що у нас один той самий режим роботи разом з Росією, разом з Білорусією, разом з Молдовою і з усіма рештами, з усіма країнами СНД. Це означає, що фактично балансування в системі здійснює Російська Федерація і, якщо у нас якісь проблеми є суттєві в нашій енергетичній системі, надає відповідну допомогу. На жаль, через політичні фактори ми декілька разів вже стикалися з тим, що допомога не надавалася в повній мірі з боку Російської Федерації, незважаючи на те, що в нас була відповідна угода про аварійну допомогу. І історично, ще 10 років тому, Україна прийняла стратегічне рішення від'єднатися в майбутньому від пострадянської енергетичної системи і приєднатися до європейської енергетичної системи. Для вашого розуміння, така система, як на сході існує у Європі, там теж, в основному країна, особливо континентальна Європа працюють в одній мережі, з'єднані один з одним, але на відміну від Російської Федерації, Молдови і Білорусії, вони не лише з'єднані дротами, але вони з'єднані ринками. Тобто ти можеш купити електроенергію в будь-якій точці Європи, вироблено в будь-якій країні, в будь-якій точці Європи. Тобто є абсолютний експорт, вільний імпорт, торгівля і ми туди йдемо, тому що ми прийняли новий Закон про ринок електричної енергії, який запровадить ті ж самі інструменти ринку, які є у Європи. Це балансує ринок, ринок на добу вперед, внутрішньодобовий ринок і ринок прямих контрактів.

Наступний слайд. Що ми зробимо, як "Укренерго"? Ми підписали нарешті в цьому році 28 червня цього року на День Конституції, ми підписали Угоду про умови майбутньої синхронізації з ЄНС, з Європейською енергетичною системою. Що це означає? Це означає, що через шість років, якщо ми виконаємо взяті на себе зобов'язання, країна виконає взяті на себе зобов'язання в технічній сфері, ми від'єднаємося від Російської Федерації, ми від'єднаємося від Білорусії і почнемо працювати синхронно з Європейським Союзом. Це призведе до величезних, до величезного впливу і зміни, взагалі, бізнесу і впливу на українську економіку, в тому числі на українську промисловість. У нас з'явиться можливість імпортувати і експортувати електроенергію в чотири рази більше, ніж сьогодні ми це робим, сьогодні це 650 мегават лише експорту з Бурштинської ТЕЦ, яке контролює, ви знаєте виробник, "ДТЕК". Ми кажемо, що через п'ять років обсяг торгівлі зросте до 4 тисяч мегават в будь-яку іншу сторону. У споживача з'явиться можливість купувати електроенергію, експортувати її. І нарешті з'явиться вибір на ринку електричної енергії.

Можна далі. Дуже важливо для вашого розуміння, для всього, особливо тут є представники промисловості. Нова модель ринку, яка запрацює через два роки, по новому ринку електричної енергії закону, вона передбачає повну лібералізацію практично внутрішнього ринку електричної енергії. В цьому є плюси і є мінуси. Плюси, великі виробники нарешті зможуть купляти електроенергію, споживачі купляти енергію у великих виробників, можуть бути прямі контракти. Мінуси, це лібералізація внутрішнього ринку передбачає дуже сильну роботу фахового національного регулятора та Антимонопольного комітету, тому що 85 відсотків генерації всієї електроенергії в Україні контролюється двома гравцями "Енергоатом" і теплова генерація. Тому ми кажемо, що, "Укренерго" каже, що без інтеграції до Європи нова модель ринку скоріш за все не запрацює, у нас є величезний ризик змови на внутрішньому ринку і однозначно це призведе до зростання цін на електричну енергію. Європейський досвід лібералізації цін,

запровадження третього енергетичного пакету на свій ринок, передбачає як мінімум на 25-30 відсотків зростання ціни на електроенергію. Ми очікуємо, що вартість...

Я практично закінчую скоро.

Вартість електричної енергії зросте на внутрішньому ринку після запровадження нової моделі ринку на 30 відсотків. Якщо промисловість в минулому році спожила 41 мільярд кіловат годин, витративши 70 мільярдів гривень, то у нас платять на 20, мінімум на 20 мільярдів гривень більше в новій моделі ринку.

Наступний слайд. Єдиний запобіжник цьому – це інтеграція до ЄС. Країни Балтії продемонстрували, коли є інтеграція можливість торгувати з Європейським Союзом між собою, ціни, як правило, падають. У нас є вже зараз протягом доби, протягом деяких годин, внутрішня оптова ціна в Україні вища, ніж, наприклад, оптова ціна на електроенергію навіть в тій же Словаччині.

Тому ми кажемо, ось промисловість, ось вона вплив, і якщо ми забезпечимо інтеграцію до Європейського енергетичного ринку, саме ця галузь, а ви бачите, хто найбільше споживачів електроенергії в країні, вони відчують максимальний ефект від інтеграції збільшення торгівлі електроенергії.

Наступний слайд.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Михайло Каренович...

БНО-АЙРІАН М.К. Крім того, ну, я буквально хвилина мені потрібна, два слайда всього. Торгівля зросте в п'ять, практично в п'ять разів – до 20 мільярдів кіловат годин, до півтора мільярда євро. Це відкриє новий ринок трейденгу. Ви бачите, що чиста маржинальність трейдерів буде складати 75 мільйонів доларів США, це новий ринок, новий вид бізнесу.

І останній слайд. І це відкриє, нарешті, нашу енергетику для інвестицій. Тому що ось, подивіться, зліва які найбільші гравці сьогодні в українському енергетичному секторі. Це фактично три виробника електроенергії: "ДТЕК", "Укргідроенерго", "Енергоатом" і "Укргідроенерго". Все. І дуже багато "зелених", тому що держава створила максимальний режим залучення інвестицій в цих секторах.

Тому ми кажемо, інтеграція до ЄС, до Європейського енергетичного ринку – це реальний інструмент енергозалежності і можливості, нових можливостей для промислового виробництва і промислових гравців. Але це треба підтримувати, і максимально комунікувати на всіх рівнях, тому що ми на поки що в країні з цим намагаємося, ну, переконуємо всіх, що саме це може утворити нові можливості для українського бізнесу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Михайло Каренович. Ви нам дуже важливу повідомили інформацію, я б навіть сказав, стратегічного значення. Я думаю, що вже перезріла потреба, щоб ми зібралися з промисловцями і в комплексі розглянули тарифну політику, причому в комплексі. Тому що воно відбувається все ніби окремо, питання електроенергії окремо, газ окремо, залізниця окремо, а вплив має безпосередньо комплексний на конкурентність, на рівень розвитку і на податкові надходження від промисловості в тому числі. Дякую вам.

Прошу до слова Темнюк Тетяна Сергіївна, Американська торговельна палата. Прошу, три хвилини.

ТЕМНЮК Т.С. Колеги, дуже дякую.

Я вже буду намагатися дуже швидко сказати про те, як міжнародна спільнота, міжнародний бізнес бачить концепцію реалізації політики щодо забезпечення енергетичної безпеки, в чому ми вбачаємо пріоритети зараз? Питання електричної енергії, ми вважаємо, що зараз необхідно буде своєчасно та погоджено з усіма імплементація Закону про ринок електричної

енергії. Разом з тим, ми також наголошуємо на проблемі створення номінаційної комісії на обрання членів енергетичного регулятора і також ми закликаємо Президента все ж таки зробити свій вибір.

В нафтогазовій сфері, власне, тут сьогодні вже перелічили майже всі основні питання, я вже дуже коротко підrezюую. Оскільки міжнародна спільнота так само вбачає і зводить всі проблематичні аспекти до двох таких основних моментів. Перше, це фіскальна політика, однозначно, вона потребує змін, спрощення, в короткостроковій перспективі, в середньостроковій. Ми все ж таки звертаємося розглянути можливість переходу до фіскальної системи на основі прибутку, давайте спільно розглядати і обговорювати це питання.

І друге питання, це регуляторна політика. Всі знають, власне, індустрія очікує прийняття нового кодексу про надра, що власне буде запорукою створення нової системи надракористування, в цьому питанні є такий невеличкий успіх. Принаймні, ми знаємо про те, що Міністерство екології та Європейський Союз веде роботу над створенням кодексу. Позаминулого тижня за інформацією від делегації ЄС було повідомлено, що було заключено фінансову угоду між Європейським Союзом та Україною, було виділено кошти на цей проект, приблизно півтора мільйони євро за інформацією знову ж таки від ЄС делегації.

Тобто ми очікуємо, що ця робота, власне, почнеться. І ми закликаємо всіх: і бізнес, і народних депутатів та Кабінет Міністрів – власне, контролювати також цей проект, долучатися і якимось намагатися це швидше все, разом це швидше, працювати спільно.

І, власне, є декілька таких вже, як ми називаємо, які можна зробити досить швидко, ми вважаємо, і це б також полегшило життя для наших компаній. Ми звертаємо знову ж таки увагу, я не знаю, чи є тут депутати з податкового комітету, прирівняти ставки газового конденсату до ставки ренти, вже говорили про це, звичайно, важливо і потрібно якимось це питання вирішувати. Усунути технічні проблеми зі вступом в силу

договірної ставки для угод про розподіл продукції, знову ж таки, питання Державної геологічної служби. Просимо ініціювати конкурс вже на голову комісії і взагалі переглянути питання щодо реформування цієї служби.

І також наостанок, питання по законопроекту 3096, просимо підтримувати. І звертаємося до Голови Верховної Ради, власне, поставити на голосування цей законопроект.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Тетяна Сергіївна.

І ми вдячні, що Американська торговельна палата приділяє увагу і розвитку української промисловості. Ми, до речі, нещодавно отримали листа підтримки на законопроект 6671 по новій моделі підключення до мереж під вас і це дуже важливо. Бо, дійсно, сьогодні питання розвитку промисловості, енергетики, демонополізації ринку, детінізації економіки, вони зв'язані абсолютно нерозривно.

Прошу, до слова Михайло Іванович Непран, перший віце-президент Торгово-промислової палати. Прошу.

НЕПРАН М.І. Дякую.

Шановний Вікторе Валерійовичу, ви знаєте, ви сьогодні підняли таке глобальне питання, навіть під час обговорення. От колега Власюк десь відійшов, виясняється, що абсолютно вас підтримуємо, треба як мінімум ще три-чотири рази зібратися тому що розглянути той клубок проблем, який є який пов'язаний один з одним, за один раз, сто відсотків, неможливо. У нас так вийшло, що вже відсотків сімдесят нашого круглого столу, ми обговорюємо проблеми газодобування і так, трошки, до електроенергетики. Є ще проблеми видобутку вугілля, є ще проблема альтернативної енергетики, за яку ми тільки так, одним мазком, тут кинулися щодо "зеленого тарифу". Але крім "зеленого тарифу" є ще маса питань які стосуються альтернативної енергетики і яка теж повинна стати стовпом енергонезалежності України.

Вплив на промисловий розвиток, який сьогодні ми поки що ще тільки загальними мазками теж говоримо. Тобто ми вас абсолютно підтримуємо в тому, що треба буде як мінімум провести ще декілька таких круглих столів для того, щоб деталізувати, обговорити ці проблеми. Тим більше мені приємно бачити тут за нашим столом шановного народного депутата Ольгу Валентинівну, яка часто буває у нас в Торгово-промисловій палаті і підтримує, зокрема, наш Комітет з питань енергоефективності, який очолює член-кореспондент Національної академії наук Басок Борис Іванович, який працює активно більше 11 років, в тому числі і обговорення Національної стратегії енергетичної до 35 року і той же ринок вугілля, і маса інших питань.

Але, говорячи про стратегічні речі... Жаль, що вже пішов шановний віце-прем'єр Кістіон, хочеться повернутися до сьогоднішнього. В будь-якому випадку без реалізації конкретних механізмів сьогодні напрацювання фундаменту, все це в нас залишиться такими стратегіями, яких за часів незалежності України було написано, ну, мабуть, з тисячу на всі випадки життя.

Я абсолютно підтримую, хороший приклад сказав шановний колега Корчміт Олексій Юрійович, радник голови Держагенства, по уже конкретним механізмам підтримки енергоефективності. Знаєте, ми декілька років дуже активно працюємо із ЮНІДО і Глобальним екологічним фондом по підготовці і впровадженню стандарту системи енергоменеджменту в промисловості. Тому що у нас з'явилася нова спеціальність яку поки що ще на Україні системно жоден вуз не готує, є тільки десь якісь такі перші напрацювання, це енергоменеджер і енергоаудитори.

Ми можемо тут багато говорити про ринок газу, про ринок вугілля, але потім все це дійде до конкретного промислового підприємства і треба буде зробити оцю чорнову роботу. І я хочу з гордістю сказати, що за цей час ми підготували вже 164 таких фахівців з усієї України. Це за рахунок міжнародної технічної допомоги, тобто з бюджету України на це ні копійки коштів не було використано. Якщо буде все нормально і будемо активно працювати з нашими колегами з ЮНІДО, до 20-го року ми підготуємо ще

400 таких фахівців. Тобто оця базова ланка, про яку якраз говорив колега із Держенергоефективності, тих людей, які будуть на конкретних підприємствах працювати і давати конкретну оцінку. Тому тема дуже цікава, дуже глобальна. Ми вас підтримуємо і готові напрацьовувати далі і наш Комітет з промислової політики, і наш Комітет із енергозбереження по тим пропозиціях, які будуть. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Михайло Іванович, дякую вам. Дякую Торгово-промисловій палаті за активізацію діяльності по промислому напрямку.

Київська ТПП вийшла нещодавно з ініціативою, ми проведемо таку спеціальну розширену презентацію промислового пакету реформ, на якому презентуємо комплекс законодавчих ініціатив, які сьогодні в раді розглядаються, щодо здешевлення кредитів, щодо створення преференцій для виробників, які використовують українську сировину, працю, енергію "Купуй українське – плати українцям!", індустриальні парки, податкові стимули для нових виробництв, експортно-кредитне агентство, створення якого ми от буквально нещодавно з Прем'єр-міністром обговорювали, і він гарантує, що найближчим часом буде виправлена ця помилка, що досі нема, хоча закон вже прийнятий. Так що будемо працювати.

Я хочу з задоволенням надати слово Григорію Петровичу Дашутіну, заступнику голови ради ФРУ (Федерація роботодавців України) і голові Всеукраїнського об'єднання "Організація роботодавців машинобудівної промисловості". І хочу відзначити, що мені дуже приємно, що ми працюємо синхронно і нещодавно у вас на ювілеї Федерації роботодавців по суті план модернізації країни, це є одна з кращих економічних програм, яка розроблена, насправді, до інструментів і тих деталей, які необхідні для успішної реалізації.

Тому прошу, вам слово, Григорій Петрович.

ДАШУТІН Г.П. Спасибо, Виктор Валериевич.

Я благодарен за сегодняшний круглый стол. И мы можем, действительно от федерации сказать, есть первые успехи. Конечно, больше всего у нас сотрудничество в этом году было с газодобычей, потому что в отличие от предыдущих там 10 лет мы в разы добавили сегодня оборудование для интенсификации добычи газа. Также яркое сегодня отношение вот с "ДТЭК", где мы сегодня идем уже не по ремонту турбин, а идем сегодня по модернизации. Мы говорим сегодня, действительно, не просто о машиностроении как участника в бизнес-процессе, а мы говорим как об эффективном процессе, где мы можем сегодня получить энергоэффективный результат, загружая, делая рабочие места, делая сегодня объем ВВП и, действительно, влияя на энергоэффективность сегодня в стране. Поэтому та ситуация, которая сложилась, я чувствую, возле газдобычи и ренты, которую все-таки вы привели к более-менее стандартам, я считаю, надо дальше двигаться, потому что нежели делать субсидирование в стране, нужно дать сегодня эффективную добычу. Я так понимаю, сегодня "Укрэнерго" просматривает вопрос модернизации теплохозяйства, и я скажу, что в преддверии заседания бюджетного комитета, которое в пятницу будет в Суммах, мы пригласили сегодня газдобыч, пригласили трансгаз, "Укрзализницю", "Энергоатом", где мы тоже обсудим вопросы инвестиций в разработку, энергоэффективное оборудование, а далее все-таки получить три результата: рабочее место, эффективность и энергонезависимость страны.

И я бы просил, действительно, поддержать закон, потому что мы в этом году получили афект, я скажу, что от системы ProZorro. То есть, с одной стороны, пошли по тендерам. Но когда господин Недашковский говорит: "Я должен конкурировать, чтобы какое-то ЧП из подвала ставило продукцию, минуя МАГАТЭ и другие процессы" – это абсолютно неправильно. Поэтому просьба одна: поддержать в законе не... мы не уходим от тендерных процедур, но во всем мире, включая Соединенные Штаты Америки, которые презентовали ProZorro систему тендерную, все-таки создать технические комиссии, которые понимают в этом процессе. Если добыча газа, есть

экспертная комиссия, если сегодня энергогенерация – техническая комиссия, если это Энергоатом" – техническая комиссия, если этогидроэнерго – техническая комиссия, которая будет отбиратьквалификации. Поэтому я абсолютно с вашего разрешения в пятницу, где будет проходить заседание бюджетного комитета. Мы не будем абсолютно просить денег каких-то министерств, но поддержать инициативу, при которой отечественный машиностроитель даст эффект, мы очень будем благодарны. Поэтому большое спасибо за сегодняшний круглый стол.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Григорій Петрович, дуже дякую за вашу практичну діяльність і за ті рекомендації, які ви зараз даєте. Бо, насправді, оцей кластерний підхід це є те, що витяг на нашу економіку, да, коли ми одночасно здобуємо для країни енергонезалежність, одночасно вирівнюємо торговельний баланс, тобто гроші не вимиваємо з-за кордону у вигляді імпорту, коли ми маємо ці ресурси самі: і природні ресурси, і виробництва. І таким чином ми потребуємо менше закордонних кредитів, в тому числі МВФ. Таким чином, ми не отримуємо якихось обмежень, які стримують розвиток нашої промисловості.

_____. Я, пробачте, додаю.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Прошу.

_____. Дивіться, ми вже зараз підняли тариф "Укрзалізниці" на 15 відсотків, але домовилися, що ці гроші, кошти підуть на окремий спецрахунок і потім з цього рахунку буде комісія визначати, на які ефективні процеси підуть. І досі, до речі, є зараз по "Укрзалізниці", і я думаю що ми підтримаємо, але розумію, що 15 відсотків – це забагато. Але якщо підуть вони на ефективність "Укрзалізниці", на підтримку вітчизняного виробника, про що розмова?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Правильно. Тим більше, я думаю, що наступного разу ми зробимо такий круглий стіл по тарифній політиці, запросимо "Укрзалізницю". І там є ще такі ідеї, які у нас сьогодні не використані практично, які дозволять навіть без збільшення тарифу забезпечити десятимільярдні додаткові капітальні видатки на будівництво нового рухомого складу, на оновлення модернізації.

Мова йде про ініціативу корпоратизації "Укрзалізниці". Це дуже сміливо, але, на мій погляд, дуже правильна ідея, і ми з неї виходимо, і я як заступник лідера Радикальної партії з економічної політики, як голова Комітету промполітики, я думаю, що це дуже правильно. Це краще буде... краща антикорупція, кращий розвиток, кращі залучення інвестицій, причому довгі гроші, цільові облігації розвитку, щоб комерційні банки купували не депозитні сертифікати Нацбанку, як сьогодні в нікуди кошти йдуть, і ми ще з вами за це платимо, а щоб кошти йшли на розвиток, дійсно, на підтримку по суті тих високотехнологічних індустрій, які у нас сьогодні є, ми їх не маємо право втрачати, а маємо їх зробити ще потужними експортно-орієнтованими. Тому точно тут буде велика синергія.

Шановні колеги, я дуже дякую вам за вашу увагу, за ті змістовні меседжі, якими ви сьогодні поділилися, за те, що ви почули сьогодні один одного, і ми вас почули, і я думаю, що зробимо це такою гарною постійною традицією.

Успішної роботи! Спасибі.